22 oktober 2026

Terugblik lezing Evert-Jan Velzing

door Ans van Berkum

Evert-Jan Velzing is lector Urban Innovation bij Hogeschool Windesheim in Almere, en verbonden aan Het Kenniscentrum Maatschappelijke Innovaties Flevoland. Hij werkt voor zijn onderzoek aan verschillende opgaven in de stad, samen met studenten, bewoners, bestuurders, ondernemers en maatschappelijke partijen. Zij vormen dan een leergemeenschap met een scala aan expertises, van juridisch en economisch tot stedenbouwkundig en sociaal. Het onderzoek is participatief. Startpunt vormen de verhalen van mensen: hun visie op hoe ze willen wonen en werken in de gemeenschap.

Het onderzoek is gericht op zowel grotere gebiedsontwikkelingen of innovatie- opdrachten, als meer kleinschalige vraagstukken. Daarbij ligt de nadruk op kwaliteit. Het gaat niet om het bij elkaar brengen van massa's data. Met behulp van verschillende kwalitatieve onderzoeksmethoden op buurtniveau weet het lectoraat tot waardevolle uitkomsten te komen. De resultaten van de onderzoeken zijn openbaar en worden breed gedeeld, binnen en buiten Windesheim en met bewoners, professionals en bestuurders. Het hangt vervolgens af van de betrokken partijen wat er mee gedaan wordt. Zo blijven er soms kansen liggen, omdat bestuurders en raadsleden de aangedragen informatie niet tot zich nemen, bewust of onbewust.

De methode is in elk geval waardevol voor de studenten die leren samenwerken in brede teams en leren reflecteren op hun eigen toekomst vanuit vragen als: “Waar woon ik in 2050?’ of: ‘Op welke manier worden stedelijke voorzieningen dan georganiseerd?’ Wellicht werken dit soort trajecten bindend en raken de studenten door deze werkwijze meer betrokken bij de stad. Almere is er immers bij gebaat om jongere, ter zake opgeleide mensen te behouden.

Evert-Jan noemt enkele voorbeelden. Er is bijvoorbeeld gekeken naar levendige plekken, met als insteek hoe deze te koppelen aan mens en dier. Zo zijn in Almere Buiten negen plekken onderzocht waar mensen samenkomen. Er is gekeken naar de wensen van mensen ten aanzien van inrichting en sfeer. Het gebruik van de plekken hangt wat mensen betreft onder meer af van de bereikbaarheid, de beheerders en de samenhang van het ontwerp. Hoe dat is voor dieren is moeilijker te begrijpen. Het is nou eenmaal lastig om de bril van de geit op te zetten, aldus Evert Jan.

Een tweede voorbeeld is de onderhoudsstaat van de scholen. De komende jaren staan er tientallen op de lijst om vernieuwd te worden. Er wordt onderzoek gedaan naar de bereidheid om de scholen een meer open karakter te geven en de functie van de gebouwen uit te breiden. Andere vragen zijn: Hoe worden de scholen groener? Op welke manier kan voor de lessen inspiratie uit de natuur worden gehaald? Hoe worden de scholen het kloppend hart van de wijk? Hoe werkt de architectuur op pedagogisch niveau? Vanuit de zaal wordt geageerd tegen gespreksmethoden en besluitvormingsprocessen die te veel top-down zijn. Onderzoekers moeten náást leerkrachten en kinderen staan, vindt men. Velzing vult aan dat het ophalen van informatie eerst komt, pas daarna gaat men werken aan het vernieuwende ontwerp.

Het is gebleken dat de demografische verschillen binnen de buurten en wijken de laatste jaren zijn toegenomen in Almere. De diversiteit in achtergronden, leefstijlen, opleidingsniveau en inkomen groeit. Dat verhoogt de complexiteit van de maatschappelijke opgaven.
Flevoland is qua waterbouwkundig en technisch vernuft een unieke prestatie. Het is het grootste kunstmatige eiland in de wereld. De taak daar ook een samenleving te stichten en deze sturing te geven, is echter van een heel andere orde. Die opgave is niet duidelijk te omlijnen en lastig te formuleren. Het is taai of complex. Bovendien vergt het bouwen aan en samenleving capaciteiten die veel moeilijker te begrijpen, te vinden en te ontwikkelen zijn dan die er nodig waren voor het blootleggen van de moddervlakte waarop gebouwd kon worden. Wat dit betreft spreekt Velzing van de Flevolandse Paradox.

Stad-maken is bouwen en werken aan sociale cohesie tegelijkertijd. Het werk van Evert Jan Velzing c.s. verheldert de situatie en draagt bij aan onderbouwde beleids- en besluitvorming. Het bruggen bouwen tussen onderzoek en praktijk verdient alle aandacht.